

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

|| Sayı/Issue 12 (Eylül/September 2023), s. 438-454.
|| Geliş Tarihi-Received: 25.08.2023
|| Kabul Tarihi-Accepted: 19.09.2023
|| Araştırma Makalesi-Research Article
|| ISSN: 2687-5675
|| DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1349958

**15 Temmuz'u Konu Alan Bir Dönem Romanı Olarak
Bahadır Yenişehirlioğlu'nun *Kara Güneş* Adlı Eseri**

Bahadır Yenişehirlioğlu's Work Called Kara Güneş as a Period Novel Theme of July 15

Asuman GÜRMAN ŞAHİN*

Öz

Fransız İhtilalinden sonra Avrupa'da uyanmaya başlayan tarih bilinci, yazarlara yeni bir tür olan tarihî romanın kapısını aralamıştır. Batı tarzında yazılmış tarihî romanın Türk edebiyatına yansımaları ise tam olarak Namık Kemal ve Ahmet Mithat Efendi'nin kaleme aldığı eserleri ile XIX. yüzyıla tekabül etmiş ve Türk tarihinin zengin bir kaynağa sahip olması hasebiyle günümüze kadar pek çok tarihî roman kaleme alınmıştır. Ancak tarihî roman ile dönem/çağ romanının sınırları zaman zaman birbirine karıştırılmıştır. Esasında tarihî roman türünün alt kategorisinde değerlendirilen ya da değerlendirilmesi gereken dönem/çağ romanı, belli özellikleriyle birbirlerinden farklılık gösteren bir türdür. Türk edebiyatı literatüründe de bu kavram ile ilgili yapılmış açıklama ve tanımlamaların dışında bütüncül çalışmalar oldukça sınırlıdır. Yapılan taramalar neticesinde dönem/çağ romanına yalnızca teorik yaklaşan, kavramın tanımından gösterdiği özelliklere ve tarihî romandan ayrıldığı noktalara işaret eden birkaç müstakil çalışma tespit edilmiştir. Makalenin yazılışındaki amaç, bu müstakil çalışmaları merkeze alarak, tarihî romandan ayrılan dönem romanı türü üzerinde durmak ve sözü edilen türe örnek gösterilebilecek Bahadır Yenişehirlioğlu'nun *Kara Güneş* adlı eserini inceleyerek literatüre kazandırmaktır. Bu romanın tercih edilmesinin sebebi, 100. yılının kutlanılmakta olduğu Türkiye Cumhuriyeti devletinin millet iradesine dayalı varlığını ortadan kaldırmaya yönelik 15 Temmuz 2016 kalkışmasını ve bu olayın failleri FETÖ terör örgütünün yapılanmasını ilk kez ele alan "dönem romanı" türünün önemli bir örneği olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Kurmaca, dönem romanı, çağ romanı, tarihî roman, Bahadır Yenişehirlioğlu.

Abstract

The historical consciousness that started to awaken in Europe after the French Revolution opened the door to a new genre, the historical novel. The reflection of the historical novel written in Western style on Turkish literature has been exactly with the works written by Namık Kemal and Ahmet Mithat Efendi in nineteenth century and since Turkish history has a rich source, many historical novels have been written until today. However, the boundaries of the historical novel and the period/era novel are sometimes mixed up. In fact, the period novel that is or should be evaluated in the sub-category of the historical novel, it is a species that differs from each other in certain characteristics. Apart from the explanations and

* Öğr. Gör. Dr., Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, TÖBİR, e-posta: gurman.asuman@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3838-1019.

definitions made about this concept in Turkish literature, holistic studies are more limited. As a result of the scans, a few independent studies have been identified that approach the period/age novel only theoretically, pointing out the features it shows from the definition of the concept and the points where it differs from the historical novel. Our aim with this article is to focus on the type of period novel that differs from the historical novel by centering these independent studies and to bring it to the literature by examining Bahadır Yenişehirlioğlu's work called *Kara Güneş*, which can be shown as an example of the mentioned genre. The reason why this novel was chosen is that it is an important example of the "period novel" genre, which first deals with the 15 July 2016 attempt to destroy the existence of the Republic of Türkiye, whose 100th anniversary is being celebrated, based on the will of the people, and the structuring of the FETÖ terrorist organization, the perpetrators of this event.

Keywords: Fiction, period novel, time novel, historical roman, Bahadır Yenişehirlioğlu.

Giriş

Roman, edebiyat türleri içerisinde en zengini olmakla birlikte, diğerleri ile mukayese edildiğinde "belirgin olarak görülen kural veya sınırlılıkları pek dikkate alınmayan, kaçınılmaz bir yapı, şekil veya konuya bağımlı olmayan" (Huyugüzel, 2018, s. 418) ve en temel anlamda hacim bakımıyla hikâyeden ayrılan bir türdür. Her bir yazarın kendi düşünce ikliminde şekillenen, gerçek ya da hayalî unsur, karakter, mekân, zamandan bazılarını veyahut hepsini tercih ettikten sonra vücut bulan geleneksel, modernist ya da postmodernist karakterlerdeki yazınsal bir üründür. Fatih Andı'ya göre ise genel anlamıyla roman, farklı gözlerle görülen hayatın, farklı kalemlerden yeniden yorumlanması; yazarın elinde tekrar değişim ve başkalaşım göstermesiyle ortaya çıkmasıdır (Andı, 2010, s. 8). Bu farklılıklar içerisinde kaleme alınan romanlar doğal olarak konularına, içeriklerine, yapılarına göre sanatçı romanı, olgunlaşma romanı, casus romanı; mektup romanı, anahtar romanı gibi pek çok türe ayrılır. Tarihî roman ve çalışmamızın esas konusunu teşkil eden 'dönem/çağ romanı' da bunlardan biridir.

Batı'da ve Türk edebiyatında tarihî romanın çıkış noktasına takvimsel olarak bakıldığında birbirlerine çok uzak düştükleri söylenemez. Avrupa'da meydana gelen Fransız İhtilali; Osmanlı Devleti'nde yayınlanan Tanzimat Fermanı birçok değişimin ve yeniliğin öncüsü olmuştur. Avrupa tarihinin önemli dönüm noktalarından biri olan Fransız İhtilalinin yaşandığı XVIII. yüzyılda devrimin yansımaları politik, sosyal ve daha pek çok alanda akis bulurken edebiyatta da kendini hissettirmiş ve bir süre sonra tarih bilincini kazandıran tarihî roman türünün doğmasına zemin hazırlamıştır (Yalçın-Çelik, 2005, s. 57). XIX. yüzyılda ise Walter Scott'un *Waverley*'i ile başlayan, Türk edebiyatında ise çeviri eserlerden sonra Batılı tarzda kaleme alınan ilk tarihî roman, XIX. yüzyılın ikinci yarısında Namık Kemal tarafından kaleme alınan *Cezmi*'dir. Türk tarihinin çok köklü bir geçmişe uzanması dolayısıyla zengin bir tarihî birikime sahip olması, yazarların bu türde eserler yazmasına zemin hazırlamıştır. Ahmet Mithat Efendi'den Hüseyin Nihal Atsız'a, Kemal Tahir'den M. Necati Sepetçioğlu'na, Halide Edip Adıvar'dan Tarık Buğra'ya dek kaleme alınan pek çok tarihî romanın yanı sıra postmodern roman yazarlarından İhsan Oktay Anar ve Orhan Pamuk'un eserlerinde de tarih meselesi roman düzlemine yeni tarihselci bir perspektif eşliğinde taşınır. Yazarlar 'tarihi' bir tarihçiden farklı olarak, farklı perspektiften anlamlandırarak kurmaca dünyada anlatmanın yolunu seçmişlerdir. Tarihçi, arşivden çıkardığı belgeleri olduğu gibi, objektif olarak üzerinde çalışmak ve aktarmak zorundayken tarihî roman yazarından aynı hassasiyeti göstermesi beklenemez.¹

¹ Yakup Çelik, "Tarih ve Tarihî Roman Arasındaki İlişki Tarihî Romanda Kişiler" (*Bilgi, Yaz*, Sayı 22, 2002, 49-68) adlı makalesinde tarihçiden beklenenle tarihî roman yazarı arasındaki farkı vurgulamak için Sadık Kemal Tural'ın "Tarihçinin Edebiyat Dünyasından Alması Gerekenler", (*Töre* Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, Sayı 159, Ağustos 1984, s. 11-14.) adlı yazısından alıntı yaparak şu tespitlerde bulunur: Sadık K. Tural, bütün tarih yazımıyla ilgilenenlerin ve tarih felsefecilerinin aksine, tarihçinin görevini kesin çizgilerle tanımlar: "Tarihçi, ne vak'a'ya saplanıp kalmak ne de vak'alar tesbit etmek düşüncesiyle felsefe yapmak hakkına sahiptir. O,

Hülya Argunşah, "Tarihî Roman ve Postmodernist Yaklaşımlar" adlı çalışmasının giriş kısmında, tarihî romanın ne olduğu hususunda bilgi verirken tarihçi ile tarihî roman arasındaki ayrımına değinir:

"Tarihî roman (ise), tarihi malzemeye dayanan yani başlangıç ve sonucu mazi denilen zaman içerisinde gerçekleşmiş olanın anlatımını üstlenmiş romandır. Yaratıcılık noktasında sanatın bir kolu olan edebiyatın bütününde olduğu gibi romanda da yaratma ve yeniden inşa sayesinde mevcut malzeme, algılar ve algıları yönlendiren etkenler sayesinde değişerek yeniden kurgulanır, yeni bir bütün oluşturulur. Romanın dünyasında özellikle tarih ve tarihlik söz konusu edildiğinde de unutulmaması gereken bu defa tarihî gerçekliğin kurgusal bir gerçeklikle değiştirildiğidir. Tarihî malzemeyi kullanan yazarlar tespit edilebilmiş bir tarihî gerçeklikten hareket ederler. Fakat tarih biliminin verilerine bağlı kalmak zorunda değildirler." (Argunşah, 2002, s. 17).

Argunşah, tarihî romanın sınırlarını çizerken ilk şartı tabii olarak tarihî malzemeye verir. Edebî eserlerde kullanılacak olan tarihe ait olay, kişi, mekân ya da zaman tarihçininkiyle aynı değildir. Tarihçi araştırmasını yaparken "tutarlı", "objektif" ve "gerçekçi" (Gögebakan, 2004, s. 36) olmak zorundadır. Ancak kurmaca dünyasını yaratan yazar, tarihçiyle aynı tutumu sergilemez. Roman unsurlarında kendi perspektifinden yola çıkarak esneklik, değişkenlik gösterebilir. Tabii ki bilim olarak tarihle tarihî roman arasındaki bağ güçlüdür. Fakat bir bilim dalı olan tarih, romana göre daha sıkı kurallara bağlıdır (Yalçın, 2002, s. 248). Ömer Faruk Huyugüzel de tarihî roman yazarının, romanının dinamiklerini oluştururken ne derece özgür olduğundan şöyle söz eder:

"Tarihî romanlarda yazarların, ele aldıkları tarihî şahsiyetler ve etkileriyle ilgili veya tarihî olayların, hareketlerin ve değişmelerin sebep ve sonuçlarıyla ilgili şahsî görüş ve sevgileri de ifade edilir, hatta çoğu zaman tarihî romanlar, -söz gelişi Kemal Tahir'in romanlarında belirgin şekilde görüldüğü gibi- daha çok yazarların tarih ve tarihî bir dönem konusundaki şahsî görüşlerini veren bir araç hizmeti görürler. Tarihî romanlarda hem de kurgusal kişilikler değişen ölçülerde bir arada bulunurlar" (2018, s. 478).

Tarihî romanda bulunması gereken bir diğer özellik ise tarihin zamanı, mazisi; periyodu meselesidir. Yani romana konu edilen tarih ile yazarın yaşadığı döneme uzaklığına işaret edilir. "Walter Scott'ın geleneğine göre olayın gerçekleştiği tarih ile yazarın bunu yapıtına aktardığı tarih arasında zaman mesafesinin yaklaşık 70 yıla tekabül eden iki-üç kuşaklık bir zaman aralığının bulunması gerekmektedir" (Genç, 2022, s. 786). Öyle ki bir romanın tarihî roman olarak sayılabilmesi için "zaman mührünü yemiş olması" (Tural, 1992, s. 225) şarttır. Örneğin Kemal Tahir'in *Devlet Ana* adlı eseri bu türün en önemli romanı olarak gösterilirken Halide Edip Adivar'ın *Ateşten Gömlek* ya da Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Ankara'sı* için aynı şeyden söz edilemez.² Zira bu eserler

tarihî süreci meydana getiren vak'aların, en vazgeçilmezlerinin kronolojisini yapmak; bunlar arasındaki sebep - netice bağlantılarını görmek ve göstermek; oluş, kılış ve buluşların o cemiyetin ve insanlığın hayatındaki yerini hükme bağlamak işlerini üzerine almıştır. Asli gerçeklerin altındaki hakikatlere ve oradan en büyük hakikate ulaşmak.' (Tural, 1984; 12) Tarihçi, belgelerin ve tarihî malzemenin felsefesini ve kendi ideolojisini katarak yorum yapmak durumunda değildir. Daima gerçeğin peşinde olacaktır, gerçeği yansıtmaya çalışacaktır. Bu, Sadık K. Tural'ın, ilmî prensipler doğrultusunda arzu ettiği tarihçidir. Yorum ve kurguyu da romancının görevi kabul eder."

² Bu çalışmada amaçlanan tarihî roman türünün detaylı olarak ne olduğunu ortaya koymak değildir. Zira bu türle ilgili Prof. Dr. Hülya Argunşah, Prof. Dr. Zeki Taştan, Prof. Dr. Turgut Gögebakan'ın çalışmaları başta olmak üzere daha pek çok yayın bulunmaktadır. Bu nedenle makalede dönem/çağ romanını izah edebilmek için tarihî romanla ilgili bilgi son derece sınırlı tutulmuştur. Fakat yine de İlhan Tekeli'nin *Tarih Yazımı Üzerine Düşünmek* adlı eserindeki tarihî romanla ilgili önemli tespitlerine dikkat çekmek uygun bulunmuştur: "1. Tarihî roman tarihi açıklayan roman değildir. 2. Tarihî romanda tarihî kişiler ve tarihsel önergeler, kurmacanın önüne geçerse, yapılan iş siyaset ve propaganda olur. 3. Romanda tarihî tezler öne sürmek ve tarihle ilgili tartışmalar yapmak kabul edilir bir tutum değildir. 4. Tarihî romanda anakronizma mümkündür;

yazarın tanık olduğu devrin bir parçasıdır ve bu durumda da “tarihî romanın alt türü” (Gögebakan, 2004, s. 15) diyebileceğimiz dönem/çağ romanı içerisinde değerlendirilmesi gerekir. Dolayısıyla dönem romanı ile tarihî romanı ayırt etmenin en belirgin ölçütü yazarın ele aldığı tarihî gerçeğe tanık olmaması gerekliliğidir. Sözelimi Türk millî kültürünü anlatmayı esas alan ve Anadolu’da teşekkül eden Türk tarihinin neredeyse bütün aşamalarını anlatan Mustafa Necati Sepetçioğlu’nun *Kilit*, *Anahtar*, *Çatı* gibi nehir romanları bu bahse örnek gösterilebilir.

Tarihî romanı, çağ/dönem romanından ayıran en önemli nokta da yine zaman mefhumudur. Tarihî romanda ele alınan tarihî olaya yazarın bizzat tanıklık etmesi mümkün değildir. Ancak bunun tam aksine çağ/dönem romanı “yazarın tanık olduğu bir sürecin toplumsal, siyasal, kültürel, ideolojik vb. özelliklerinden birini veya birkaçını yansıtmak için toplumun bir kesitini örnek olarak seçen ve örnek olarak aldığı süreci objektif biçimde aksettirip düşünsel analizler yapmayı mümkün kılan” (Bozdoğan, 2020, s. 35) bir türdür. Köken itibarıyla 18. yüzyıla dayanan ve Gürsel Aytaç’ın zeitroman (zaman romanı) (Aytaç, 1972, s. 19) olarak da adlandırdığı bu roman türünün en belirgin özelliği yazarın ‘içinde yaşadığı dönemde’ yaşananın bir panoramasını anlatmayı hedeflemesidir.

Ahmet Bozdoğan, “Dönem Romanı Kavramı” adlı makalesinde dönem romanının özelliklerini maddeler hâlinde verir ve ona göre de dönem romanın ilk gerekçesi vakanın tarihsel zamanı olarak yazarın “bizzat tanık olduğu” ve “tarihî açıdan bir önemi haiz süreci” (Bozdoğan, 2020, s. 35) içermesidir. Dönem romanı, tarihî roman gibi vakasını önemli bir tarihî durumdan alacaktır fakat iki türü birbirinden ayıran nokta, yazarla vakanın aynı zaman düzlemi içinde bulunması şartıdır. Dönem/çağ romanı yazarının bizzat olayları yaşaması ya da “yaşanan olayların derin etkisinin hâlihazırda kendi yaşadığı dönemde devam etmesi” (Genç, 2022, s. 787) beklenmektedir. Çünkü yazar, içinde yaşanan durumdan yola çıkarak kaleme aldığı eserinde analitik düşünce ekseninde oluşturduğu eseriyle, okuyucuya yaşananları olabildiğince objektif ve aynı zamanda eleştirel bir biçimde aktararak devrinin panoramasını çizebilmelidir. Bu açıdan bakıldığında da dönem romanı diğer pek çok roman türünden gerçekliğe daha bağlıdır. Çünkü yazarın amacı yaşananları gerçeğe uygun bir şekilde anlatarak döneme ayna tutup okuyucuyu hem bilinçlendirmek hem de bu kitle üzerinde farkındalık yaratmaktır. Kurtuluş Savaşı, Millî Mücadele yılları veya Türk siyasî tarihinin önemli kırılma noktalarına sebebiyet veren darbeleri çağının içinde bizzat tanık olarak gören, hisseden ve yorumlayan yazarların eserleri dönem romanı türü içerisinde değerlendirilmektedir.

Dönem romanlarında yazarın döneme olan “uzaklığı” ve dönemde yaşanan “hadisenin önemi” ölçütünden sonra, romanlarda aranan bir diğer özellik toplumda yarattığı aksin boyutu, etkileme alanıdır. Çünkü Bozdoğan’a göre vakanın önemi kadar toplumda hissedilişi, algılanışı, yarattığı olumlu ve olumsuz sonuçların yaygın etkisi de bu tür için bir kıstas yaratmaktadır (Bozdoğan, 2020, s. 35). Yani söz gelişi romanların kurgusundaki kişiler sadece bireyi değil, onun üzerinden daha geniş bir kitleyi temsil etmelidir. Dönemin içerisindeki temsil edilen topluluğun genişliği kadar yazardan bu

bütünüyle anakronik yapılar da kurulabilir, yer yer anakronik hallerin göze çarptığı yapılar da. 5. Tarihî roman, yazarın kendi yaşadığı tarihten geçmişe doğru baktığı varsayımsal bir geçmiş bilgisine dayanır. Romancı, geçmiş üzerinde fikir yürütürken bile şimdiki zamanın bilgisiyle geçmişini tartıştığını unutmaz. 6. Tarihî roman, bugünüden geçmişe doğru uzanan bir sürecin mantıksal ve kavramsal çapta tanımlanması işi değil (bu olsa olsa tarihin işidir), varsayımsal bir tarih zemini üstünde yaratılan estetik bütünün, geçmişte olduğu ifade edilen yaşam hallerinin duyular ve imgelem düzeyinde çözümlenmesi işidir. 7. Büyük tarihî kişiler hakkında yazmak, büyük roman yazmak anlamına gelmediği gibi, tarihte hiç işitilmemiş kişiler hakkında yazmak da önemsiz şeyler yazıldığı anlamına gelmez. Tarihî roman yazan kişinin estetik normları, genel roman estetiğinin normlarından hiçbir biçimde ayrılmaz” (1992, s. 122).

topluluğun tüm gerçekliğiyle aktarılması beklenir. Ancak bu aşamada yazara düşen bir görev daha vardır. Dönem romanı yazarından gerçeklikleri mümkün olduğunca "objektif bir bakışla sunması" (Bozdoğan, 2020, s. 36), herhangi bir grup ya da kitlenin bayraktarlığını yapmaması umulur. Muhakkak ki yazarların tamamen yansız bir şekilde olayı yorumlamasını beklemek pek mümkün değildir. Tarihi belgeler, durumlar, olaylar karşısında objektif kalmak yalnızca tarihten beklenecek bir tavrıdır. Dolayısıyla roman yazarı, tarihçiye göre daha özgürdür. Bu minvalden bakıldığında gerek mazide kalmış bir durumu eserine taşıyan tarihî roman yazarı gerekse de tanık olduğu dönemden seçtiği olay, kişi ya da karakterleri kaleme alan dönem romanı yazarı bir tarihçi gibi olamaz. Çünkü her yazar, tabii bir şekilde kendi düşünce iklimi içerisinde kurgusunu oluşturma eğilimi içerisinde olacaktır.

Bozdoğan, dönem romanlarının bir diğer özelliğinden bahsederken madalyonun arka yüzünü çevirerek romanın okuyucular üstündeki etkisine de işaret eder. Dönem içerisinde seçilen konu, vaka sıradan olamayacağı gibi anlatılanlar da okuyucu üzerinde bir etkiye sahip olmalıdır. Yazar, öyle güçlü bir kurgu içinde vakasını oluşturmalıdır ki okuyucuyu bahsedilen konuda "meraka" hatta "araştırmaya sevk etmelidir" (Bozdoğan, 2020, s. 37). Çünkü dönem romanı yazarı yaşadığı zamanda öne çıkan olayı "iyi tespit etmeli", olaylar karşısında "ortaya çıkan durumları analiz ederek" (Genç, 2022, s. 787) okuyucunun düşünce dünyasında farkındalık yaratmalıdır. Dolayısıyla dönem romanının odaklandığı olay sıradan olmamalı; kurguya seçilenler dönemdeki geniş bir kitleyi etkilemesi gerekeğinden aynı zamanda çarpıcı olmalıdır. Bu açıdan bakıldığında dönem romanı yazarının görevi içinde yaşadığı dönemdeki "egemen olan olayları tahlil edebilmek" (Göğebakan, 2007, s. 503) ve bu yaşananların psikolojik, sosyolojik, politik vb. izlerini eserine iyi bir şekilde aksettirebilmektir. Nihayetinde dönem romanı kaleme alan bir yazarın üstüne düşen en temel görevi tanıdığı olduğu döneminden bir vaka seçmek; seçtiği vakayı gerçekçi bir üslupla anlatırken yansız olmak ya da mümkün olduğunca yansız kalmaya çalışmaktır. Ancak geniş kitleleri etkilemesi gereken vakanın çarpıcı olması gerekmele birlikte romanı okuduktan okuyucuda merak duygusu uyandırarak onları daha da detaylı bir şekilde araştırma yapmaya sevk etmesi istenir. Dönem romanı aynı zamanda okuyucu için "belge niteliği taşımalıdır" (Bozdoğan, 2020, s. 37). Fakat bu noktada belgesel romanla da bir karışıklığa mahal vermemek gerekir. Çünkü dönem romanında, belgesel roman türünde yer alan gerçek belgeler verilmez. Örneğin Turgut Özakman'ın *Şu Çılgın Türkler* ya da *Diriliş-Çanakkale 1915* adlı romanlarında konusunu kuvvetlendirmek için tercih ettiği gibi birtakım gerçek belgelerin kullanımı söz konusu değildir.

Ahmet Bozdoğan, dönem romanını yukarıda belirtilen belli dinamikler üzerine oturarak değerlendirirken Hatice Genç, "Çağ Romanı (Zeitroman) Kavramına Dair Genel Bir Değerlendirme" adlı makalesinde ise aranması gereken özelliklere ek olarak dönem romanının olay örgüsü ve kişileri üzerine de dikkatleri çeker. Genç'e göre dönem/çağ romanı, tarihî romandan farklı olarak "olayları bir bütün içerisinde" (Genç, 2022, s. 788) ele alır. Tarihi romanda tarihin içinden herhangi bir zaman dilimi, kişi, yer veya bir olay gibi daha küçük bir tercih yapılabilirken dönem romanı için durum farklıdır. Çünkü burada amaç okuyucuya politik, sosyolojik ve kültürel alanda gerçekleşenleri bütün bir şekilde verip tamamıyla o dönemi yansıtarak okuyucunun bilinçlendirilmesi istenmektedir. Bu sebeple de romandaki "başkişi ya da diğer kişilerin ön plana çıkartılması beklenmez" (Genç, 2022, s. 788). Yani romanda kişilerin karakteristik özelliklerinden ziyade onları etkisine alan dönem olayları ve olayların yansımalarını ortaya koymak daha önemlidir. Dönem romanı bu perspektiften değerlendirildiğinde tarihî romanın yanı sıra anahtar ve mektup romanlarından da farklı bir yerde durur.

Türkiye Cumhuriyeti tarihi içerisinde yer alan en önemli hadiselerden biri de 15 Temmuz kalkışmasıdır. Yaşanılan bu olay, toplum üzerinde geniş akis uyandırmış; siyasi, sosyal, ekonomik düzlemde olduğu kadar edebiyatta da kendini göstermiş ve pek çok türde eser kaleme alınmasına zemin hazırlamıştır.³ Bahadır Yenişehirlioğlu da kendi yaşadığı dönemde gerçekleşen 15 Temmuz kalkışmasını ve bu kalkışmaya zemin hazırlayan örgütün yapılanmasını fiktif dünyada “ilk kez” *Kara Güneş* adlı eserde işleyerek dönemin politik, sosyal ve kültürel panoramasını ortaya koymuştur. Bu çalışmada pek yakında meydana gelen 15 Temmuz kalkışmasını konu alan *Kara Güneş*, dönem romanı özellikleri açısından değerlendirilecektir.

15 Temmuz’u Konu Alan Bir Dönem Romanı Olarak Bahadır Yenişehirlioğlu’nun *Kara Güneş* Adlı Eseri

Türk edebiyatı tarihinde romanın başlangıcından günümüze kadar politikayla yakından temas ettiği ve özellikle Tanzimat dönemiyle birlikte şiirden sonra roman türünde de politik görünümüleri yansıttığı bilinmektedir. “Romanın siyasete güdümlü olması veya siyaseti yönlendirmesi ve dolayısıyla toplumun inşasında önemli görevler yüklenmesi hususunda Tanzimat’ın öne çıkması devrin ruhuyla alakalıdır” (Balık, 2007, s. 2377). Yeni Türk edebiyatının dönemlerine bakıldığında bile siyasî dönüm noktalarıyla ne denli paralellik gösterdiği açıktır. Roman türünün ise çok daha politik bir yapı arz etmesi 1970’lerin sonlarına doğru olsa da Tanzimat Fermanı, II. Meşrutiyet, Millî Mücadele, Cumhuriyet’in ilanı, çok partili hayata geçiş, 1960’tan itibaren yaşanan darbeler ve son olarak 15 Temmuz FETÖ terör örgütünün kalkışması yazarların edebî üretimlerini belirleyen önemli hadiselerdir.

Yakın tarihimizde büyük tesir uyandıran 15 Temmuz kalkışmasını kurgu dünyasında hayat veren ilk isim *Kara Güneş* romanının yazarı Bahadır Yenişehirlioğlu’dur. Bu eser, Yenişehirlioğlu’nun tek dönem romanı değildir. 2011 yılında kaleme aldığı *Beyaz Usta Siyah Çırak* adlı ilk romanında da 1980 darbesinden bahseder. *Kara Güneş*’te de yaşanan hayatın orta yerinde duran bir kalkışma hareketinden söz edilir. Yazar, darbe girişiminin planlayıcısı olmakla suçlanan Fethullah Gülen’in liderliğini yaptığı Gülen örgütlenmesini Manisa’nın bir köyünde yaşayan üç arkadaş üzerinden kurgular. FETÖ örgütünün kırk yıllık girişimini; insanların kandırılışını, sadece Anadolu köylüsünün değil, okumuş ve zenginlerin de aldatılmalarını; örgütün toplum içinde yapılanmalarını, riyakârlıklarını ve kumpaslarını dile getirir.

Roman üzerinde değerlendirmeye geçmeden önce kısaca romanın özetini anlatmakta fayda var. Yazarın “Güneşin Altında”, “Güneşin Ucu Bulutta”, “Putlarını Yeni Dinin Merkezine Taşırlar Gayretle” gibi isimlendirmelerden oluşan ve on dokuz

³ Alperen Akçay, *Dedağaç’ın Dalında Kızilelma Kokusu*; Cevat Akkanat, *15 Temmuz Direniş Şiirleri Antolojisi*; Fatma Çağdaş Börekçi, *Temmuz Elması*, Kemalettin Çalık, *Pahalı Oyunlar*; İrfan Gürkan Çelebi, *Korkma Sönmez: 15 Temmuz’un Destansı Öyküsü*; Duran Çetin, *Ateşe Uçan Kelebekler*; Safiye Çetinkaya, *Asrın İhaneti: Bir 15 Temmuz Romanı*; Ebubekir Demir, *15 Temmuz Halkın Direniş Destanı*; Yusuf Dursun, *Bir Destandır 15 Temmuz*; S. Serra Erdoğan, *Temmuz Selası*; Bünyamin Genel, *15 Temmuz Destanı*; Kübra Gülşah, *Kim Tutar Bizi*; Melike Günyüz (ed.), *Okçular Tepesi: 15 Temmuz Kahramanlarının Hikâyeleri*; Sara Gürbüz-Özeren, *Uyanış: 15 Temmuz 2016*; Bünyamin Gürel, *15 Temmuz Destanı*; Bünyamin Gürel, *Ölümsüz... Çanakkale ve 15 Temmuz Destanı*; Serhat Kabaklı, *Bil Oğlum*; M. Fatih Kahraman, *15 Temmuz Mesajları - Milli Şuûr Şiirleri*; Fatih Kaplan, *15 Temmuz Ruhü*; Ziya Karatekin, *15 Temmuz Ordu Millet Destanı*; Ali Erkan Kavaklı, *15 Temmuz Diriliş Destanı*; İsmet Kaymak, *O Gece (15 Temmuz ve Öyküleri)*; Kemal Tekden, *15 Temmuz Diriliş Şiirleri Güldestesi*; Mehmed Nuri Yardım, *İstiklalden İstikbale. 15 Temmuz kalkışmasını konu alan çalışmalarla ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz: Gülay Karaman - Müzeyyen Sağlam Gümüş - Ahmet Can, “15 Temmuz Darbe Girişimi Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi (2016-2018)”, Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 2, Aralık 2020, s. 25-71.*

bölümden meydana gelen eseri, hayatını Manisa'nın bir köyünde sürdüren on iki yaşındaki Ebubekir, Kadir ve Züleyha adlı üç çocuğun ilkokul yıllarıyla başlar. İlerleyen bölümlerde romanın zaman düzlemindeki akronik değişmelerle, bir yandan 15 Temmuz gecesindekiler anlatılırken geriye dönüşlerle de bu üç arkadaşın başına gelenler dile getirilir.

Roman, Ebubekir ile Kadir'in uçurtma uçurmak için çıktıkları tepedeki konuşmalarıyla başlar. İki arkadaş bir yandan hayallerinden bir yandan da yeni gelen öğretmenleri ve onun kurallarından bahsederler. Köyün önceki öğretmeni trafik kazasında ölünce yerine Hasan öğretmen tayin edilir. Öğretmen, çocuklara ve köy halkına kendini kabul ettirmek ve sevdirmek için çeşitli girişimlerde bulunur. Bir yandan çocuklarla okulun dışında görüşerek, onlara ödevler vererek iyi ve ilgili bir öğretmen profili çizerken bir yandan da yapılacak köy hayrını üstlenerek köylünün de gönlünü kazanıp güvenilirliğini artırma çabası içerisine girer. Öte taraftan sürekli olarak çocukların sevgisini kazanmaya çalışan öğretmen, yapacağı bir çekilişle çocukları Galatasaray-Fenerbahçe maçına götüreceğini söyler. Sınıfta yapılan çekilişte aynı anda üç yakın arkadaşın isimlerinin çıkmasından Ebubekir şüphe duyar ve öğretmenin çöpe attığı kâğıtlardaki hileyi görünce yaşananları ve öğretmeni sorgulamaya başlar. Durumu yakın arkadaşı Kadir'e anlatırken bir yandan da Hasan öğretmenin köyün imamı hakkındaki gereksiz negatif söylemlerinden bahseder. Ebubekir'e karşı çıkan Kadir, çoktan öğretmenin etki alanına girmiştir. Yaşadıkları karşısında Ebubekir'de içsel sorgulamalar baş gösterir. Kadir gibi öğretmene ve "hocaefendi"⁴ye inanmaması yüzünden kendi iman seviyesini sorgular. Babası Koca Yusuf ve köyün imamı ile gerçekleri anlatmadan konuşan Ebubekir, iyiden iyiye öğretmenin gösterdiği iyi niyetlerden şüphelenir. Güven duygusu günbegün zayıflarken bir taraftan da çocukluk aşkı Züleyha'nın İstanbul'a okumaya gönderileceğini duyunca çok üzülür. Önce İstanbul'a gitmemesi için Züleyha'yla, ardından öğretmenle konuşmak için evlerine gider. Züleyha'dan eli boş dönen Ebubekir, gizlenerek izlediği yerde Kadir'le Hasan öğretmen arasında geçen diyaloglar ve yaşananlar karşısında kanı donar. Hasan öğretmen imam efendi ve Koca Yusuf'un kendisiyle ilgili olumsuz düşüncelerini öğrenince, emeklerinin boşa gidip "cemaat" in ilgisini kaybetmekten korkar ve bir an olsun kendini kontrol edemeyip çeşitli sebepler öne sürerek sinirlenip Kadir'e tokat atar. Ancak bu tokat, içinde daha büyük bir korkuya sebebiyet verdiği için durumu toparlamaya çalışır. Kadir, Hasan öğretmenin elini öptükten sonra öğretmenin "hocaefendi"nin fotoğrafını da öptürdüğüne şahit olan Ebubekir, bu manzara karşısında fenalaşarak bayılır ve böylelikle öğretmen tarafından fark edilir. Bu durumdan iyice rahatsızlık duyan öğretmen, sahte tavrını takınarak Ebubekir'i kendi tarafına çekmeye çalışır. Fakat artık Ebubekir, öğretmenin gerçek yüzünü görür ve sürekli "altın nesil", "hizmet erleri" vaatleriyle kandırıldıklarını anlar. Öğretmene ve Kadir'e karşı gelerek oradan uzaklaşan Ebubekir, kendini hiç olmadığı kadar özgür hisseder. Tüm bu yaşananların ardından önce yolda karşılaştığı Kadir'in babasına öğretmeni evden çıkarması gerektiğini söyler, sonra kendi babasına her şeyi anlatır. Bunun üzerine Koca Yusuf, öğretmenle yüzleşir ve öğretmen planlarının anlaşılmasının yanı sıra cemaatiyle başının derde gireceğinden endişe ettiği için Kadir'i ve Züleyha'yı da alıp İstanbul'a gider. Kadir'in annesinin olmaması ve babasının da kısa süre önce intihar etmesi Kadir'i beraberinde götürmesi için öğretmene kolaylık sağlamıştır; Züleyha ise zaten sözde eğitimi için İstanbul'a gidecektir.

Romanın bundan sonraki kısmında olaylar İstanbul'da geçer. Züleyha cemaatin "abla evleri"nde kalır. İlk zamanlar karşılaştığı ilgi onu mutlu etse de sonrasında ona verilen sorumluluklar ve istekler karşısında ne yapacağını bilemez, ama yine de

⁴ Romandaki kullanımına sadık kalınmıştır.

“ablalar” a kendini teslim eder. Özellikle ablaların Kur’an okumasını engellemesini, bunun yerine hocaefendinin kitaplarını okumasını telkin etmelerini yadırgar. Tüm bu dayatmalara alışan Züleyha bir süre sonra cemaatin evlerinde ablalık yapmaya başlar. Üniversite sınavına hazırlandığı bir gün soruları ona vererek ezberlemesini isterler. Bu durumu önce garip bulup, etik olmadığını düşünse de onun düşüncelerini denetim altına alan ablaları çoktan Züleyha’nın hayatına ve tercihlerine yön vermiştir. Neyse ki ablaların kısılcısından nadir de olsa çıkıp Ebubekir’le görüşmeye devam eder. Kadir’den ve cemaatin olumsuz taraflarından bahsederler. Kadir’in bir gözünü kaybetmiş olmasına rağmen askeriye alınmış olması karşısında şaşırarak Ebubekir, Züleyha’nın yanından ayrılarak tekrar külliye döner.

Cemaatin topluma zarar veren tüm yapılanmasına örnekler vermeye çalışan yazar, bu kez Yavuz karakteriyle yeni bir olayın kapısını aralar. Ebubekir, külliye döndüğünde Yavuz Bey’in cemaat hakkında birisiyle hararetli bir tartışmasına tanık olur. Üstelik tartışma, cemaate karşı olumsuz fikirleri olduğu için Yavuz Bey’in tehdit edilmesiyle sonlanır. Ne hikmettir ki bir süre sonra Yavuz Bey’in makalesi üzerinde çalışırken Ebubekir’in ve Yavuz Bey’in evine hırsız girer, bilgisayarları çalınır. Çok geçmeden Yavuz Bey hakkında gazetelerde uygun olmayan haberler çıkar ve Yavuz Bey’in intihar ettiği duyulur. Ebubekir, tüm bu olaylar karşısında çok üzülür ve Züleyha’nın yaşadığı sokağa gidince ayrı bir şok edici olayla karşılaşır. Başörtüsünü çıkaran Züleyha’nın adının Rabia olarak değiştirilip Kadir’le zorla evlendirildiğini görür. Bir de bunun üzerine Kadir, Züleyha ve külliye Yavuz Bey’le tartışan adamın aynı arabaya binip gitmeleri Ebubekir’i bir kez daha şaşkına çevirerek sorgulamalar anaforuna doğru sürüklenmesine sebep olur. Kendini toparlayabilmek için bir kafede oturduğunda Yavuz Bey tarafından kendisine atılmış mesajı görünce bir kez daha bu yapılanmanın ne kadar tehlikeli olduğunu anlar. Yavuz Bey mesajında örgüt tarafından kumpasa düşürülerek onurunun kırıldığından bahsetmektedir. Yaşanılanlar karşısında Ebubekir, memleketini terk ederek Amerika’ya yerleşir, ta ki Züleyha’nın attığı tweeti görene kadar.

Romanın ilk eksenini örgütün yapılanmasını gözler önüne serebilmek için üç arkadaşın hayatı etrafında kurulumken diğer eksen, 15 Temmuz gecesinde sabahına kadar geçen süreyi konu eder. Ebubekir, İstanbul’a döndüğünde Boğaziçi Köprüsünün jandarmalar tarafından trafiğe kapatıldığını öğrenir ve durumu anlamaya çalışır. Köprüye giden Ebubekir kalabalık halkla beraber, askerlerden darbe yapılmak istendiğini öğrenir. Yazar, kurgu dünyasında gerçekçi bir üslupla 15 Temmuz gecesi yaşananları, reel hayatta tanık olunan geceye uygun bir şekilde anlatır. Bunun yanı sıra kurgu gereği Ebubekir, Züleyha ve Kadir’i de burada karşı karşıya getirerek romanına bir son hazırlar. Kalkışma sabahının erken saatlerinde Kadir’le Ebubekir, tüm yaşadıklarıyla yüzleşir. Kadir, yaptığından hiçbir pişmanlık duymadığını dile getirirken Ebubekir bir an arkadaşının geri adım atacağını düşünse de artık onun tanıdığı Kadir olmadığını anlaması çok uzun sürmez. Bir süre sonra televizyonda olup biteni gören ve içinde Ebubekir’e karşı umudunu diri tutan Züleyha da köprüye gelir. Eski arkadaşları konuşurken bulduğunda Kadir’in kendi babasını bizzat zehirlediği itirafını duyunca istemsizce çığlık atar. Bunun üzerine Kadir, önce Züleyha’yı sonra da kendi vurarak öldürür ve roman nihayete erer.

Şahıs Kadrosu Üzerinden Bir Dönemin Dışavurumu

Kara Güneş, bir dönem romanıdır çünkü yazar romanın konusunu bizzat tanık olduğu bir periyottan almıştır. Aynı zamanda ele aldığı konu, seçtiği dönemde halk üzerinde yaygın bir etkisi olan politik, sosyolojik ve dinî dinamikler üzerinde temellenen önemli bir konudur. Gerek gerçek hayatta yaşananlara gerekse romana bakıldığında 15 Temmuz gecesi yaşananlar bu örgütün planlarının sonudur. Esas olan örgütün darbe yapmak için uzun yıllar nasıl çalıştığı ve belli bir kitle üzerinde ne kadar etkili olduğu

gerçeğidir. Yenişehirlioğlu, örgütün yapılanmasını romanın başkışı Ebubekir; kart karakterler olan Hasan öğretmen, Kadir ve Züleyha ve norm karakter Yavuz Bey üzerinden açıkça gözler önüne serer. Dolayısıyla bu makaleyle karakterler analiz edilerek, yazarın kaleme aldığı dönem romanında hangi meseleleri gün yüzüne çıkardığı tespit edilmiş olacaktır.

Romanın Başkışı: Ebubekir

Züleyha ve Kadir karakterlerinin karşısında sevgi dolu bir ailenin içinde yetişen romanın başkışı Ebubekir, sorgulayabilme ve gözlemleyebilme yeteneği sayesinde, aslında pek çok insan gibi, bu örgütün ağına düşmekten kurtulur. O, öğretmenin Kadir'e karşı neden sempati gösterdiğinin farkındadır. Fakat evine çağırdığı vakitlerde kibirli tavırlar takınmasını son derece samimiyetsiz bulur. Ayrıca öğrencileriyle verimli vakit geçirmek adına gidilecek futbol maçı gibi küçük bir gezi için hile yapması Ebubekir'i şüpheye sevk etmeye yeter. Hemen hemen her gün zihinlerinin "sır kâtibi", "altın nesil" gibi kavramlarla doldurulmaya çalışılmasına ilk zamanlar anlam veremez. Sonraları, büyüdükçe, "hocaefendinin" abartıldığını anlamaya başlar. Herkes ağlayarak sözlerini ezberlerken Ebubekir, bunların hiçbirini yapamaz. Çünkü arkadaşlarının öğretmenin zihinlerine kazımaya çalıştığı ifadeler onda soru işaretine dönüşür ve kısa bir süre sonra da onlardan uzaklaşır. Yıllar sonra da Boğaziçi Köprüsünde yaşananlar karşısında örgütle ilgili değişmeyen fikirlerini açıkça dile getiren Ebubekir aracılığıyla yazar, eleştiri oklarının ucunu sivirtmekten hiç çekinmez:

"Türkiye din meselesinde duracağı yeri bir türlü belirleyemezse, görmez, duymaz, bilmez numarası yaparsa o zaman din maskesiyle karşımıza çıkan birileri bu durumu kendine hasat tarlası haline getiriverir. Sözde iman kurtarıcısı olarak yola çıkan bir hainin sayısız günahla dolu kırk yıllık hikâyesinin kendi milletine kurşun sıkmak gibi emsalsiz bir alçaklıkla sona ermesi değil de ne bu yaşadıklarımız? Hiçbir dini bilgisi olmayan, seküler bir yaşam tarzını seçen insanlardan önce kendini dindar olarak tanımlayan insanların nerede hata yaptık diye sorgulaması gerekiyor kendilerini. Bunun yıllar önce yapılması gerekiyordu. Geç kalındı, çok geç. Bu adam Hz. Peygamber ve sahabe neslinin suretini kendi şahsına ve inanlarına telkinde çok başarılı oldu. Sıradan, basit insanlara, öğrenciliklerinden beri ilgilenip beynini yıkadıkları eğitimcilere kutsiyet yüklediler. Bu insanlar da kendilerini sahabe gibi ilahi bir davaya baş koymuş kimseler olarak görmeye başlayınca, doğal olarak kendilerine bu fikri enjekte eden kişiyi en kutsal makama yerleştirip yaptığı, söylediği hiçbir şeyi sorgulamadılar. Yaptıkları fedakârlıklarla, 'adanmışlık' fikirleriyle kendilerini vazgeçilmez bir konuma getirdiler. Kendilerine katmak istedikleri insanlarla ailelerinden daha çok ilgilendiler. Onlara makamlar mevkiler hazırladılar. Dinden anlayana dinle, dinle alakası olmayanlara ise inandıkları dille yaklaştılar. Gönülleri kazanılmış insanlardan daha güçlü bir ordu olabilir mi?" (s. 131)

Ebubekir, örgütün karşında direnen, kandırılmayan, bozulmayan, yapılanların farkında olan ve arkadaşlarını da uyandırmaya çalışan bir kişi olarak karşımıza çıkar. Bu nedenle kart karakterlerin karşısında duran Ebubekir, örgütün yapılanmasını, sisteminin kötü yüzünü gören romanın olumlu karakterlerindedir.

Kart Karakterler:

Romanın başkışı Ebubekir, küçük yaşından itibaren Hasan öğretmenin samimiyetsiz tavrını fark ettiği için kısa bir süre sonra örgütün ağına düşmekten kurtulur. Ancak o, roman boyunca kart karakterler olan Hasan öğretmen, Kadir ve Züleyha ile

çatışma içerisinde. Böylelikle yazar, örgüt yapılanmasını kart karakterler üzerinden daha belirgin bir şekilde vermiştir.

1. Hasan Öğretmen

Hasan öğretmen, temiz kıyafetleri, güzel Türkçesi, samimiyeti, saygısı, çocuklara ilgisi ve özellikle dinî değerlere sahip çıkmasıyla ilk hedef olarak tüm köy halkının gönlünü kazanır. Asıl adı Tarık olan Hasan öğretmen “hizmet abileri”nin evinde “özel ilgi, şefkat, öğretme kuralları” içerisinde şekillenerek, “kendi ideallerini” topluma itina ile yayması için örgütün oluşturduğu, kurgulanmış bir köy öğretmenidir. Yazar, FETÖ’nün bilerek tayin ettirdiği öğretmenin çocukları kendine bağlamasını, altın nesle dâhil edeceği çocuklar seçmesini, onlar üzerindeki planlarını, evine çağırıp sohbetlerine katılmalarını detaylı bir biçimde anlatır. Böylelikle örgütün inceden inceye nasıl bir akıl tutulması yarattığı, koşulsuz şartsız aklı ortadan kaldırarak bir insana bağlanması ve örgütün bir parçası hâline gelişleri, yıllar sonra hedeflediklerine ulaşmak için insanları nasıl tuzağa düşürüp, zihinleri başka düşüncelerle kirlenmemişken kendilerine hizmet eri yetiştirmeleri dile getirilmektedir. Bu minvalden değerlendirildiğinde örgütüne koşulsuz şartsız bağlılık gösteren “hizmet erleri”ne “cemaat mankurtları” demek çok daha doğru olacaktır.

FETÖ’nün kolektif bir bilinç üzerine temellenmiş, güçlü kaynaklardan beslenen, toplumun her kademesine sızmış bir örgüt olduğunu vurgulamak isteyen yazar, amaçları için hazırlanan Hasan öğretmenin eğitim alanında yetiştirilişinden; kodlanmış ve zihni iğdiş edilmiş birinin gerçekleştirdiği faaliyetlerden ve örgütü sembolize eden “kırmızı kitap”tan söz eder:

“Ne öğrendiyse ondan öğrenmişti. Öğrenci evine hep aynı saatte girme mecburiyeti, kırmızı kitaplardan başka kitap okunmasına izin verilmemesi. Teheccüd vakti zorla da olsa kaldırıp namaz kılmak, başlarda zor gelmemişti; ama kendi iyiliği için yapıyorlardı bunu, öyle söylüyordu hizmet abisi” (Yenişehirlioğlu, 2016, s. 27).*

Belli bir eğitim silsilesinden geçen hizmet abileri, gösterdikleri, aslında sahte ve zoraki fedakârlıklar, şefkatlerle ağına düşen bireyleri ailelerinden koparıp kendilerine, örgüte sıkı sıkıya bağlanmalarına hizmet eder. Onları bu yolda güdüleyen şey ise hem ‘altın neslin’ bir üyesi olmak hem de mutlaka üniversitede okuyarak başarılı bireyler olmalarına inandırılmalarıdır. Büyük bir oyunun içinde yer alan piyon misali bu kişiler de ailelerinden uzakta çeşitli vaatlerden aldıkları motivasyonla örgüte bağlanır. Böyle bir sistem içerisinde yetişen Hasan öğretmen de her türlü baskı altında olsa bile laiklik yanlısı toplum düzeniyle mücadele etmek noktasında kararlı ve bu uğurda Anadolu’nun her yerinde görev yapmaya hazır biridir (s. 27).

Aklı örgütün ölçülerini tayin ettiği bir kalıba dökülen Hasan öğretmen, dindar görüntüsünün altında, İslâmiyet’in getirilerini sömürerek halkın beğenisini toplayıp asıl derdi olan altın neslin kutsal davası için Anadolu’nun bir köyünde çalışmaktadır. Bunun için de “son derece mütevazı, samimi, seviyeli, zeki ve dindar” (s. 28) imajı altında geldiği köyde çalışmalarını yapar. İlk hedefi kendisini başta muhtar olmakla beraber tüm köylüye beğendirmek; halkın sevgisini ve güvenini kazanmaktır. Sağladığı güvenden sonra örgüt sisteminin diğer bir aşaması gereği içlerinden hizmet eri olarak ailelerinden koparacağı çocuklara odaklanır. Öncelikle onlara daha önce hiçbir öğretmenin yapmadığı kadar ilgi gösterir. Onların ruhsal gelişimlerinde, ahlaklarında, zevklerinde, din anlayışlarında gösterdiği ilgi ve öğütler çocuklar kadar ailelerini de etkiler. Hasan öğretmen örgütün öğrettiği gibi köyün ilgisini toplamayı başarır. Çocuklarla sadece

* Kara Güneş’ten yapılacak alıntılar bundan sonra sadece sayfa numarasıyla belirtilecektir.

okulda değil, mesai saatleri dışında da ilgilenir. Seçtiği öğrencileri evinde toplar, üzerlerine eğilir, onlara özel ödevler verir. Bu ilgi ve sevgi çocukların sınamadan kendisine bağlanması için örgütün planıdır. Böylelikle masumiyeti temsil eden çocukları bir çırpıda kendine bağlar.

Halkın sevgisini kazanan öğretmenin en büyük hedefi içlerinden seçtiği Kadir, Züleyha ve Ebubekir'in de bulunduğu zeki öğrencileri kendi öğretilerine bağlayabilmektir. Onları ürkütmeden "hocaefendi"den bahsederek, bir bavul dolusu kaset ve kitaplarını özel çalışma adı altında öğrencilerine aktarmaya başlar. Evinde onun sesinden kayıtları dinleterek ağlama seansları düzenler. Başta kendisi ağlar, çünkü ağlamazsa gerçek mümin olamayacakları öğretilmiştir. Başkalarının yanında büyük bir tevazu içinde bulunan Hasan öğretmen, çocuklara "hocaefendi"den bahsederken kibir içinde hepsine tepeden bakar. Ona öğretilen bu kişi, onun için "Melek gibi temizdir ve manevi lekelerden kaçır. Namusla, onurla uyuşmayan her hareket, onun gözünde mahkûmdur. Sigara içmez, içki de kullanmaz. Gençlik eğlenceleriyle başı hiç hoş olmamıştır. O, 'ilahi ve çok adil bir hâkim gibidir' (s. 63). Kaldı ki romanın ilerleyen kısımlarında, altın nesil mensuplarının beklediği mehdi olarak tanıtılır. Öğrencilerini yavaş yavaş zehirleyen Hasan öğretmen zamanla içinde buldukları yapının kendilerinden ne istediğini açıklar:

"İnsanoğlu adaletten ve soygundan, oruç tutmaktan ve zevkten, alçak gönüllülüğten ve küstahlıktan zenginlikten ve yoksulluktan böbürlenebilir. Altın nesil ise asla bu şekilde davranmadı, davranmayacak. Fedakârlığa ve alçakgönüllülükleri ile hizmeti dünyanın her köşesine yayacaklar. Yayıyorlar da zaten. Bu yüzden Rabbimizin gözünde değerimiz yüksektir. Bu yolda sevdiğimizizi kaybedebiliriz, sevdiğimizimizin ölümü ve hiçbir zulüm altın nesil olmamıza engel olamaz. Altın nesil, baskılarla azalmaz, aksine genişler ve giderek çoğalır. Tek tek toprağa düşen buğday taneleri gibi çoğalarak dirileceğiz, git gide bollaşan bir ürünle zenginleşeceğiz. (...) Biz doğacak günü neşeyle ve büyük bir gizlilikle bekliyoruz. Çünkü biz Allah'ın bir nimeti, güçsüzlüğün yardımı bir erdem örneği ve inancımızın şanlı örnekleriyiz.

Hiçbirinizde hiçbir fark görmüyorum. Altın nesil hepimizi benzer yaptı ve ölüm bizi aynı yazgıda birleştirdi.

Allah'ın merhametini elde edebilmek için, yaşamamızın tüm zorluklarında Efendi Hz.lerinin askerleri olacağız. Emirlerini bizi ölüme götüreceğini bilsek bile uygulayacağız, her zaman destek olacağız. İleride sizin gibi adanmış ruhlara çeşitli görevler verilecek. Abileriniz sizin için en iyisini söyleyecek. Sizin gibi yetişmiş evlatlarla birlikte birbirinizi hiç görmesiniz de aynı hedef doğrultusunda farklı yüzler ve maskeler takarak vazifenizi yapacaksınız" (s. 89-90).

Yazar, insanların dinî duygularını istismar edip yıllarca örgütleri için "adlanmış ruhlar" seçildiğini Hasan öğretmen ve üç arkadaş üzerinden açıkça verir. Cemaatin evlerinde yetişen abla ve abiler, zihinleri arzu edilen forma sokulduktan sonra yeni gelen, "altın neslin" hizmet erlerini toplumun her kademesine yerleştirilmek üzere hazırlar. Bu sistematik döngüyü anlatırken seçilen karakterler esasında bir devrin insanlarını sembolize etmektedir. Yazarın, bir kurgu içerisinde örgütün tüm işleyişini anlatması mümkün değildir. Ancak eğitim meselesi üzerinden oynanan oyunları açıkça göstermesi çok çarpıcıdır ve tesadüfi değildir. Çünkü eğitim, bir bireyin hayati damarıdır. Yenişehirlioğlu da hayatın en önemli temellerinden olan 'eğitim' üzerinden bir insanın, örgütün elinde rahatça oynanarak şekillendirilişini gözler önüne sermekten çekinmez. Bu büyük oyuna ayna tutarak bir neslin kandırılmasını, kukla gibi yönetilmesini ve hizmet eri olma adına birçok etik olmayan durumun içine sokulmasını aşama aşama anlatır. Bu nedenle romanında hayat verdiği Hasan öğretmen, örgütün eğitim adı altında

faaliyetlerin ne şekilde yürütüldüğünü ve “cemaat mankurtları”nın nasıl yetiştirildiğini temsil eden kirli yüzüdür.

2. Kadir

Kasetlerden dinleyerek, kırmızı kitaplardan okuyarak, kendisini etkileşime sokarak iradesini teslim eden Hasan öğretmenin çıkarları için Kadir’i, Kadir gibi zayıf karakterli çocukları seçmesi rastlantı değildir. Küçük yaşlarda öksüz kalan Kadir, genç bir üvey anne ve çok da ilgili olmayan bir babanın çocuğudur. Böyle bir aile içerisinde yetiştiği için son derece çekingen ve içine kapalı olan Kadir’in, aynı zamanda çiftlikte geçirdiği bir kaza yüzünden gözünün birinde ileri derecede hasar kalması kişiliğinin üzerinde gölge gibi durur. Zayıf ve problemlili olan böylesi karakteri yönetmek kolay olduğundan hemen öğretmenin ağına düşer. Ailesinden görmediği sözde ilgi, koruma ve şefkatle Kadir, kısa sürede öğretmenin ‘sır kâtibi’ olur. Öğretmenin sırrını taşımak elbette ki küçük bir çocuk için onurdur:

“Sır kâtibinin ne demek olduğunu ikisi de bilmiyordu o zamanlar. Öğretmenlerinden duymuşlardı. Güzel bir şey olduğunu söylemişti Hasan öğretmen. ‘Bildiklerinizi, duyduklarınızı kendinize saklayacaksınız. Bu sizi daha da büyütecek, düşmana ancak böyle galip gelebilirsiniz. Dinimizi yok etmek isteyenlere ancak böyle direnebilirsiniz. Bu sizi bir arada tutacak, kardeş yapacak. Böylece Hizmet eri olacaksınız. Zamanı geldiğinde her şeyi daha iyi anlayacaksınız. Bu sizi altın nesil yapacak” (s. 13).

“Hizmet eri”, “altın nesil”, “sır kâtibi”, “efendi hazretinin askerleri”, “ruhları adanmış” olmak gibi kavramların arasına sıkıştırılan benlikler arasında Kadir’in zihni öğretmenin gösterdiği rotada sorgusuzca tüm inancıyla yol alır. “Nasıl gusül alınacağını, bir kadına nasıl yaklaşılacağını anlatan, öğrencisinin saçını, tırnağını bile kontrol eden” (s. 67) birine güvenmemek onun için mümkün değildir. Ebubekir’in tüm içtenliğiyle Kadir’in defalarca gözünü açmaya çalışmasına rağmen o, cemaate bağlanmasına engel olamaz.

Kendini çocuklara ve köylü halka inandıran Hasan öğretmenin ikinci görevi çocuklara dinin doğrularını anlatan köyün imamını çocukların gözünde değersizleştirmek ve örgütün zihnine işlediği hurafelere inandırmaktır. Öğretmenine koşulsuz inanan Kadir için imamı yok sayması çok da zor olmaz, fakat Ebubekir için aynı şey söz konusu değildir. Öğretmenin dolayısıyla örgütün amacı seçtiği öğrencilerin zihnini istedikleri dinî öğretilerle donatmak ve onları diledikleri gibi yönetmektir. Hasan öğretmenin imam için “doğru adam” olmadığını söylediğinde “vardır bir bildiği” diyerek hiç düşünmeden ona inanan Kadir, bir kez daha saf duygularla öğretmenine bağlılığını ortaya koyar.

Hasan öğretmenin imamın değersizleştirilmesi; “hocaefendi”, “hizmet eri olma” gibi telkinlerinden sonra yapması gereken onları bu yolda motive etmektir. Bu da bir insanın hayatındaki eğitimden sonra diğer önemli dönüm noktasına tekabül etmektedir ki o da gelecek kaygısının bertaraf edilmesidir. Öğretmenin gelecekte mutlaka iyi yerlerde olacaklarını söylemesine “sağlıksız, çabuk bozulmaya meyilli, kırılğan ve korkak” (s. 74) Kadir’in inanmaktan başka bir ihtimali olamaz. “Siz aynen bu şahıs gibi asker olacaksınız, hâkim olacaksınız, doktor olacaksınız. Hocamızın sizin için uygun gördüğü meslekleri yapacaksınız” (s. 137). Ancak burada yazarın vurguladığı ve son derece çarpıcı olan tespit, bireylerin ne olmak istedikleri değil, “hocaefendi”nin buyurduğu mesleği yaptıklarını göstermektir. Kaldı ki Kadir için seçilen meslek de askerlik olmuştur. 15 Temmuz kalkışma hareketinden sonra örgütün askeri düzenle ilgili planlarından çokça bahsedilmiş, bu yönde birçok çalışma yayınlanmıştır. Yenişehirlioğlu da 40 yıllık planlama içerisinde askeriyedeki örgütlenmeyi Kadir üzerinden anlatır. Toplumda birçok örnekleri de görüldüğü gibi ufak tefek bahanelerle, baskıyla askeriyeye alınmayan ya da

askeriyeden atılan gençler yerine kendi istediklerini yerleştirme hadisesi, bu haksız meşrulaştırma romanda bir gözü neredeyse görmeyen Kadir ile verilir. Yazar, Ebubekir'in Züleyha'yla bir diyalogunda yapılanların son derece hakkaniyetsiz olduğunu vurgularken bu örgüt içinde kalanların da özgür iradelerini kaybedip, onların "adlanmışlık uğruna" kişiliklerindeki negatif değişime ayna tutar:

"Züleyha, bu adlanmışlık söylemiyle bütün özgürlüklerini, iradelerini, duygularını kaybediyorlar. Kendileri gibi düşünmeyen ve bu adlanmışlığı doğru bulmayan herkese karşı yabancılaşıyorlar. Bu sebeple giderek içlerinde bir nefret büyütüyorlar. Hak yiyorlar. Kadir askeriyeye girdiyse hakkı yenen bir başka çocuk girememiş demektir. Sınavda elenip bütün hayallerini kaybetmiştir. Kör gözüyle girmiş baksan. Bu hak mı? Adalet mi? Bu Allah'ın hoşuna gider mi? Bunu görmüyor musun? Bu seni rahatsız etmiyor mu?" (s. 194).

Yazar, tüm bu haksızlıklar karşısında bir kişinin örgüt elinde adeta evrim geçişini anlatırken bir taraftan da bu örgütün ağına düşen insanların kendi içlerine dönüp kendileriyle yüzleşmemelerini, kurtulmaya çalışamamalarını daha doğrusu içine düştükleri durumu fark edememelerini yadırgar. Bu durumda yazarın karakterlerini küçük çocuklardan seçmesi de tesadüfi değildir. Zira Yenişehirlioğlu, küçük yaşlarda saf ve tertemiz bir haldeyken örgüt tarafından ele geçirilerek sonradan kötüleştirilen bu insanların değişimini vurgular.

3. Züleyha

FETÖ yapılanmasında Kadir, zayıf karakteri ve ailesinin arkasında olmamasından ötürü tuzağa düşürülenleri simgelerken, yazar Züleyha ile kız çocuklarının bir örgütün içerisine nasıl çekildiğini anlatır. Züleyha'nın seçilmesinin nedeni babasının zengin olmasıdır. Cemaatin varlığını sürdürmesinde inanmış kişiler ve para kaynağı önemli yer tutar. Bu nedenle Züleyha gibi zengin ailelerin çocukları cemaat için mühim bir ekonomik gelirdir. Öğretmene güvenen Züleyha'nın babası, kızını okuması için İstanbul'a gönderirken cemaatin evlerinde kalmasında bir sakınca görmez. Züleyha'nın babası ve daha nice babalarda olduğu gibi bu evler, ailelerinden uzakta okuyacak özellikle kız çocukları için ailelerin emanet edebilecekleri en güvenilir yerlerdir(!):

"Evet, devir kötüydü, evlatları korumak gerekiyordu, tamam. İşte bu evler tam da bunun için vardı. Kızını onlara gönül rahatlığıyla emanet edebilirlerdi. Böyle temiz insanlar oldukça bu milletin sırtı yere gelmez, diyerek kızına sarılmış ardına bile bakmayarak oradan ayrılmıştı. (...) Milletin kızları ortalıkta fink atarken bu kızların böyle dinini diyanetini yaşayan, tesettüre riayet eden evlatlar olmalarından, kızının da onların arasında yetişecek olmasından müsterihtir" (s. 185).

Büyük bir şehirden ürken Züleyha için elbette ki bu ev ve "ablalar" ona güven telkin eder. Fakat yazar, Züleyha ile birlikte bu yapıların bir başka dikkati çeken yönünden, Kur'an'a karşı aldıkları tavrından da bahseder. Dini bütün kişilerle kaldığı için rahatlıkla Kur'an'ı okuyabileceğini düşünen Züleyha, ablaları tarafından engellenir. Yaşadıklarına başta anlam veremez. Ablalara bu reddedilişin sebebini sorduğunda ise "bize Hocaefendimizin kitaplarını okumak yeter" (s. 186) cevabını alır. Oysaki *Kur'an-ı Kerim*'in gönderilen ilk ayetinin ilk sözcüğü "ikrâ!"⁵ ile başlamaktadır. Bu emir hem kutsal kitabı oku hem de aklını kullanabilmek için oku, emridir. Yazar, böylelikle FETÖ

⁵ Komisyon. (2001). "Alak Sûresi", *Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara. 597.

yapılanmasının, kaskacına aldığı zihniyetleri içdiş edebilmek için Kur'an'ın okutulmayarak gerçek dinden uzaklaştırılmalarını da vurgulamış olur.

Yazarın Züleyha üzerinden örgütün yapılanmasıyla ilgili değindiği diğere bir durum ise üniversite sorularının çalınmasıdır. Züleyha'dan sınav öncesinde eline tutuşturulan üniversite sorularını, istedikleri bölüme puanı yetecek kadar ezberlemesi istenir. Dindar bir insan olarak böyle bir hırsızlığa göz yummasını sorgulasa da yine ablalarının onu ikna etmesi uzun sürmez. Soruların çalınarak ya da öncesinde verilerek sınavları kazandırılması meselesi, bu örgütün eğitim üzerinde yaptığı en büyük haksızlıklardan biridir. Yenişehirlioğlu hem örgütün eğitim alanında gösterdikleri bu ahlsız davranışını hem de örgüt üyelerinin sorgulama yetilerini kaybedişini eleştirir:

“Amaç; İslâm dinini tüm dünyaya yaymak, ezanın ve peygamberimizin namını dünyanın her yerine ulaşmasını sağlamaktır. İslâm'ı tüm dünyaya yayma hedefini mutlaka gerçekleştirmek gerekiyordu. Türkiye'de ve dünyada İslâm'ı barışı yaymanın tek yolu, tüm ülkelere dünya standartlarında insan yetiştirmenin yolu buradan geçiyordu” (s. 186).

Küçük yaşlarda ablalarının eline teslim edilen ve gün geçtikçe onların dedikleriyle hareket eden Züleyha da evin ablası olma sorumluluğuyla ödüllendirilirken yazar, cemaat evlerindeki ablaların, altın neslin hizmet erlerini yetiştirirken her yolun mubah olarak telakki edilen “ablalık” müessesesi üzerinden verir:

“Daha mutedil yaklaş. Sana güvenmesini sağla. Gerekirse bizi eleştir. Haklısın, de. Bunu mutlaka yapmalısın, zira babası bizim için önemli. Haber geldi, her şeyi bırakın, bu konuyla ilgilenin, dedi abiler. Kafasının içinde ne var öğren, sana açılmasını sağla. Sohbeti götür. Kızın istifhamlarını, rüyalarını öğren. Sohbet öncesi bunları ablalarına aktarısın, onlar da sohbeti bunun üzerine kurgularlar. Kız, aklının okunduğunu sansın. Bu çok etkili bir yol. Yeni gelen gibi sistem tarafından zehirlenmişlerin üzerinde çok etkili oluyor, unutmaz. Erkek arkadaşı var mı öğren. Bu da çok önemli. Varsa hâlâ irtibatlı mı? Dışarıya yalnız çıkmasın. Mümkün olduğunda beraber çıkın. Erkeklere ilgi duyuyorsa abilere durumu iletiriz, gereğini yaparlar” (s. 188).

Yazarın, kurgu dünyasına aldığı fakat gerçek hayattan alıntıladığı bu vaka unsurları çok etkileyicidir. Kızların cemaat evlerinde sadece düşünceleri değil, tüm hayatı yönlendirilmek istenmektedir. Bunun için de ne tür oyunlar döndüğünü yazar tek tek göstermekten çekinmez. Akıl tutulması yaşayarak türlü kirli oyunlar içerisine çekilen Züleyha üzerinden örgütün “evlilik” ile ilgili yaptırımlarından da romanda söz edilir. Öncelikle yukarıdaki alıntıyla cemaat evinde kalan kızların eş seçimlerinde bile özgür bırakılmadıkları görülmektedir. Kaldı ki Ebubekir'in varlığının farkında olan “abi” ve “abla”lar Züleyha'nın bu tercihini elinden alırlar. Yazar, örgütün bu yönünü anlatırken yine son derece dikkat çekici bir kurgu yaratır. Züleyha çocukluk aşkı Ebubekir'le değil, sırf onların yolundan ayrıldığı için Ebubekir'i cezalandırmak maksadıyla bu aşkı bilen Kadir'le evlendirilir. Üstelik Züleyha asker eşi olabilmek için başörtüsünü çıkarmak zorunda bırakılır. Yazar, bu örneği ile hem örgütsel yapıdaki cezalandırma ve evlilik sistemini hem de amaç uğruna dinî değerlere bir çırpıda sırt çevirebildiklerini göstermek ister.

Norm Karakter: Yavuz Bey

Roman olay örgüsünde sıkça görünüm vermese de vakadaki kırılma anlarından birinde ortaya çıkan Yavuz Bey ise örgütün kendi çıkarları için istediklerinde çeşitli kumpaslar düzenleyebileceklerini gösterildiği norm karakterdir. Yavuz Bey, cemaatin olumsuz yapılmasının farkında olmasının yanı sıra bunu açıkça dile getirdiği için

cezalandırılır. Yazar, ilahi bakış açısıyla kaleme aldığı eserinde Yavuz Bey ile bu örgüt üzerindeki düşüncelerini açıkça verir:

“Beyefendi, hakikatin tek temsilcisi biziz, diye konuşmak sizce kabul edilebilir bir şey mi? Birinin ‘mutlak doğru’ dediği şey, bir diğerimize ‘zinhar yanlış’ görünebilir. Hepimiz hata yapabiliriz, unutabiliriz, beşeriz. Kim hata yapmam diyebilir ki? Hangi cüretle ‘din bizden sorulur’ derecesine konuşabiliriz? Dini alanda söylediğimiz hemen her şey, özellikle aklımızı ve düşünce tarzımızı şekillendiren tarihsel koşullara bağlı birer yorumdan ibarettir. Kuran’ın herhangi bir ayetine verdiğimiz mana ve meal de yorum alanına dâhildir. Her meal düpedüz çeşitli anlam ihtimallerinden birini tercihten ibarettir. Bu dönemde dindarlara geniş alan açılıp rahat nefes alma imkânı sağlanmasıyla birlikte Hizmet hareketi, kendisine rakip veya nüfuz alanını genişletmek için kabul edilemez yöntemlere kalkışıyor mu? Bu hareket hem çarpık ideolojisi hem de gizli yapılanmasıyla size tehlikeli gelmiyor mu? Çünkü bu dini hareket görünümlü son derece tehlikeli yapılanma kimseye rahat nefes aldırıyor” (s. 206).

Yavuz Bey’in bu yapılanmaya karşı net bir şekilde düşüncelerini dile getirmesi örgütün hoşuna gitmez ve cemaate karşı tutum geliştiren bu kişiye kumpas hazırlanır. Bilgisayarı çalınıp içinde uygunsuz veriler bulunduğu iftirasıyla Yavuz Bey toplum nezdinde itibarsızlaştırılır ve bu duruma dayanamayıp intihar eder. Aslında bu karakter ve üzerinde oynan oyun okuyucu için son derece tanıdık bir durumdur.

Yenişehirlioğlu, *Kara Güneş* ile 15 Temmuz kalkışmasına hazırlanan uzun süreci, yarattığı karakterler üzerinden çok net bir şekilde anlatmıştır. Hasan öğretmen örgütün bir prototipi olarak gerçek hayattaki tüm örgüt üyelerini; Kadir ve Züleyha örgütün ağna düşerek aslına, dinî değerlerine yabancılaştırılan kesimi; Ebubekir ise örgütün gerçek yüzünü anlayarak bu tuzağa düşmeyenleri; Yavuz Bey örgütün habis ruhunu anlayan ve ortaya koyduğunda acımasızca cezalandırılan insanları temsil etmektedir.

Sonuç

Tarihî romanlar ve dönem romanları işledikleri konu itibarıyla birbirlerine yakınlık gösterse de romanda ele alınan vakanın yazarın yaşadığı döneme mesafesi, iki türü en temel anlamda birbirinden ayırır. Bu iki tür, yukarıda izah edilen özellikleri itibarıyla birbirinden farklılıklar göstermektedir. Demokrasiyi kaba kuvvetle tahakküm altına almaya çalışan 15 Temmuz 2016 darbe girişimi, FETÖ’nün TSK üzerindeki tesiri ile şekillenir. Yenişehirlioğlu’nun *Kara Güneş* adlı dönem romanı da bu olay üzerine konumlanır.

Eserin bir dönem romanı olarak kabul edilmesinin ilk kriteri yazarın yaşadığı dönemde, bizzat tanık olduğu bir tarihî vakayı ele almasıdır. Bu kriter, bir eseri tarihî romandan ayırıp dönem romanı olarak kabul edilmesinin ilk şartını oluşturmaktadır. Yazarın tarihî sürece tanıklığı; vakaya uzaklığı ile beraber aynı zamanda da vakanın dönemde egemen bir olayı işaret etmesi gerekmektedir. *Kara Güneş*, tüm ülkenin tesiri altında kaldığı 2016’daki kalkışma hadisesini konu edindiği için bir dönem romanıdır.

Vakanın seçimi ve yazarın döneme olan uzaklığının yanında dönem romanının diğer bir ölçütü de ele alınan egemen olayın toplum üzerindeki kapsayıcılığıdır. Dönemde yaşanan bu vakanın toplumun hemen hemen tamamını etkilemesi beklenir. *Kara Güneş* romanı bu özelliği ziyadesi ile karşılar. Çünkü iki eksene oturtulan eserde bir tarafta 15 Temmuz gecesinden sabahına kadar yaşanan süreç, diğer tarafta da bu örgütü 15 Temmuz’a hazırlayan örgütün sistemi anlatılmaktadır. Dolayısıyla sözü edilen iki eksende de yaşananlar milletin tamamını etkilemiştir.

Edebiyatın ve onun en güçlü türü olarak gördüğü romanın büyük bir etkiye sahip olduğunu düşünen Yenişehirlioğlu, 15 Temmuz kalkışmasının yaşandığı gün tüm Türkiye'yi; öncesinde ise toplumun belli bir kısmını etkileyen yapılanmayı eserinde realist bir üslupla kaleme almıştır. Kalkışma gecesinin gerilimi ve yaşananlar okuyucuda romanı okurken tekrar aynı duyguları hissettirir. Yazarın eğitim meselesi üzerinden örgütün yapılanmasını anlattığı kısımda ise zaman zaman okuyucu şaşırsa da yapılanların çoğu toplumun aşına olduğu şeylerdir. Fakat yazarın, eleştiri oklarını sivrilterek ortaya döktüğü tüm bu gerçekler okuyucuda ayrı bir merak ve araştırma duygusunu da tetiklemiştir.

Eserin bir dönem romanı olarak telakki edilmesindeki bir diğer özellik de olay örgüsünün dönemdeki vakayı kapsayacak bütünlükte olmasıdır. 15 Temmuz kalkışma hareketi, devlet yönetiminin dinî bir cemaat tarafından tamamıyla ele geçirilme hadisesinin bir sonucudur. Yönetimi ele geçirebilmek için devletin her kurumuna mezkûr cemaat yapısına yüzde yüz bağımlı, verilecek her görevi sorgusuzca yapacak kişilerin nasıl yetiştirildiği eser boyunca bir bütün olarak işlenmiştir. Yani yazar, cemaatin içinde yetişip her türlü haksızlığı ve ahlaksızlığı kendi perspektiflerince meşrulaştıran topluluğa; kendi vatanına, millî değerlerine yabancılaştırılan bir kesime ayna tutarak bu örgütü ve 15 Temmuz kalkışmasının bir panoramasını ortaya koymuştur.

Devletini ortadan kaldırmaya teşebbüs edebilecek kadar sahip olduğu bütün değerleri yok sayarak kendisine verilen bütün emirleri yerine getiren Hasan öğretmen, Kadir ve Züleyha gibi karakterlerin hangi eğitim aşamalarıyla ve kumpaslarla “cemaat mankurtları” olarak nasıl yetiştirildiğini yazar ayrıntılı bir şekilde eser boyunca anlatmıştır. Bu kişilerin karşısına Ebubekir ve Yavuz Bey'i koyarak kendi devletini ve milletini şahsi menfaatlerinin üzerinde tutan, hiçbir baskıya boyun eğmeyen karakterlerle devletin ilelebet varlığını devam ettireceğini gözler önüne sermiştir.

Türk kültürünün ve tarihinin bilinmesinin önemli olduğunu her fırsatta vurgulayan Bahadır Yenişehirlioğlu, maziye bütün derinlik ve zenginlikleriyle bugünlere taşıyabilmenin, dünü ve bugünü, geleceğin derinliğini de gözetererek bu potanın içine katabilmenin en önemli yollarından birinin edebî ürünler olduğuna inanır. Bu sebeple kültürel kodlarımızın bütün muazzamlığını objektif olarak tespit etmeye gayret eden yazar, sadece tarihi bugün ile harmanlayarak evrensel bir bakış açısıyla genç nesle aktarılmasını önemsemez. Aynı zamanda da *Kara Güneş* eserinde görüldüğü üzere yakın dönemde gerçekleşen 15 Temmuz kalkışmasını kurgulayarak hem bugünün okuyucusunu düşündürmeyi ve bilgilendirmeyi hem de yarına miras bırakmayı hedefler.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılının kutlandığı bugünlerde örgütün millet iradesine son vermeye yönelik 15 Temmuz kalkışmasını ele alan ilk roman olma özelliğine sahip *Kara Güneş*, bir devrin trajedisini tüm boyutlarıyla işleyen 'dönem romanı'dır.

Kaynaklar

- Andı, M. F. (2010). *Roman ve Hayat*. İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Argunşah, H. (2002). Tarihi Romanda Post-Modern Arayışlar. *İlmi Araştırmalar*, 14, 17-27.
- Aytaç, G. (1972). *Thomas Mann'ın "Der Zaurberberg" ve "Lotte In Weimar" Romanlarındaki Edebî Kişiliği*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yay.
- Balık, M. (2009). Türk Romanında 12 Eylül Darbesi. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4(1-2), 2373-2412.

- Bozdoğan, A. (2020). Dönem Romanı Kavramı. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(XLIV), 31-40.
- Çelik, Y. (2002). Tarih ve Tarihî Roman Arasındaki İlişki Tarihî Romanda Kişiler. *Bilig*, 22, 49-68.
- Genç, H. (2022). Çağ romanı (Zeitroman) Kavramına Dair Genel Bir Değerlendirme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (26), 782-794.
- Gögebakan, T. (2004). *Tarihsel Roman Üzerine*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Gögebakan, T. (2006). Tarihsel Romanda Ölçüt/Sınıflandırma Sorunu. *Erciyes Üniversitesi II. Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni*.
- Huyugüzel, Ö. F. (2018). *Eleştiri Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karaman, G.- Sağlam Gümüş, M.- Can, A. (2020). 15 Temmuz Darbe Girişimi Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi (2016-2018). *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2), 25-71.
- Komasyon. (2001). Alak Sûresi. *Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli*, Ankara: TDV Yayınları.
- Tekeli, İ. (1998). *Tarih Yazımı Üzerine Düşünmek*. Ankara: Dost Yayınları.
- Tural, S. K. (1992). *Zamanın Elinden Tutmak*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Yalçın, A. (2002). *Siyasal ve Sosyal Değişmeler Açısından Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı (1920-1946)*. Ankara: Akçağ.
- Yalçın-Çelik, D. (2005). *Yeni Tarihselcilik Kuramı ve Türk Edebiyatında Postmodern Tarih Romanları*. Ankara: Akçağ.
- Yenişehirlioğlu, B. (2016). *Kara Güneş*. İstanbul: Timaş Yayınları.